

Juryrapport

Dirk Jacob Veegens Prijs 2016

De jury voor de Dirk Jacob Veegens Prijs 2016 bestond uit Prof. dr. P. Kooij, Prof. dr. M.P.C. van der Heijden en Prof. dr. H. te Velde, en besloot unaniem Joris Oddens, met zijn proefschrift *Pioniers in schaduwbeeld. Het eerste parlement van Nederland, 1796-1798* de prijs toe te kennen.

In het gebouw van de Tweede Kamer hangt een oude afbeelding van haar eerste voorganger, de Nationale Vergadering, die in 1796 bijeenkwam in wat sinds de ingebruikneming van een nieuwe zaal in 1992 nu de Oude Zaal heet. De laatste keer dat ik de afbeelding zag, hing ze in een ruimte met een onbestemd doel, half achter enig meubilair. Het typeert de wijze waarop Nederland is omgegaan met zijn eerste moderne parlement, dat werd afgedaan onder het motto veel geschreeuw en weinig wol. In Nederland was lange tijd weinig begrip voor een parlement dat voor het eerst de vertegenwoordiging van het volk serieus nam en die publiekelijk en *live* gestalte gaf, in plaats van de traditionele bestuurlijke onderonsjes achter gesloten deuren. De verschijning van *Pioniers in schaduwbeeld* is dus om te beginnen een rehabilitatie. Voor het eerst in tweehonderd jaar verscheen er een substantiële studie over de Nationale Vergadering in de cruciale jaren van 1796 tot 1798. Dit boek eert de oudste moderne volksvertegenwoordiging in Nederland. Maar we zijn hier natuurlijk vooral vanwege de wijze waarop Joris Oddens dit onderwerp behandeld heeft. Recensenten in zowel de vakpers als in de dagbladen hebben het boek meteen omarmd als een standaardstudie die lang zal blijven staan en ze roemen ook unisono de heldere schrijfstijl. Het boek heeft ook razendsnel zijn weg gevonden naar de voetnoten van de collega's, niemand die zich met de nationale politieke van de periode bezighoudt, kan erom heen. Zijn boek handelt niet alleen over pioniers maar het is ook zelf tijdrovend pionierswerk, in gedrukte en ongedrukte bronnen, om te beginnen het zeer uitvoerige Dagverhaal, de letterlijke Handelingen van de Nationale Vergadering die de auteur in een lange rij op zijn werkkamer heeft staan en wel bijkans van kaft tot kaft heeft gelezen, als waarschijnlijk enige ter wereld. Daarnaast dagbladen, correspondentie en veel meer, wat allemaal wordt ingezet om de Nationale Vergadering te begrijpen.

Het boek is ook pionierswerk in de beeldvorming over dit parlement, eigenlijk voor het eerst krijgen we een scherp beeld ervan, zo scherp van contouren als de silhouetten die het boek zelf sieren. Het boek is ook nog eens uitstekend ingebed in de uitgebreide internationale historiografie, zodat Oddens de Nationale Vergadering goed kan vergelijken met de Assemblée Nationale in Parijs en we nu met zijn studie een geschiedenis hebben die de vergelijking met internationale equivalenten uitstekend aankan. Een hoogtepunt zijn de fascinerende hoofdstukken over de feitelijke gang van zaken in de Nationale Vergadering die we als lezer meemaken. Van alle kanten bekijkt Oddens het parlement, en de lezer vertrouwt deze gids meteen. Met voor een proefschrift opvallend gezag legt hij als rustige verteller uit hoe het parlement in elkaar stak, en volgt hij een aantal cruciale discussies, vooral natuurlijk die over een nieuwe grondwet, de belangrijkste taak waarvoor het parlement stond.

Naast en na zijn dissertatie heeft Oddens zich de afgelopen jaren ook bewezen als allround historicus, die zich laat zien op nationale en internationale congressen, als mede-redacteur

van een belangrijke bundel over de Sister Republics van Frankrijk rond 1800, als mederedacteur van een grote geschiedenis van de Tweede Kamer en zo verder. De uitgever van dat laatste boek getuigde ook van zijn kwaliteiten op dat gebied, in een gesprek noemde hij hem een groot talent. Daarbij kunnen wij ons aansluiten. Het proefschrift en alle andere prestaties laten zien dat de auteur van de bekroonde dissertatie thuis hoort in de wetenschap. Hopelijk geeft daarbij de toekenning van de prijs nog een extra steun in de rug.

Als deze uitreiking had plaatsgehad in het gebouw van de Tweede Kamer, zouden we nu tot besluit de afbeelding van de Nationale Vergadering van de wand hebben kunnen nemen en haar in optocht gezamenlijk boven de zetel van de voorzitter hebben kunnen ophangen.

Daarmee zouden we dan ook nog eens iets doen aan de afwezigheid van geschiedenis in de vergaderzaal. Deze uitreiking vindt echter traditiegetrouw plaats in de prachtige omgeving van het Keetje Hodshonhuis, het domicilie van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Deze omgeving ademt de sfeer van de traditie die na de Franse tijd begin negentiende eeuw gestalte werd gegeven en die de Tweede Kamer heeft gestempeld. Maar de Maatschappij is een achttiende-eeuwse schepping, voortgekomen uit dezelfde cultuur die de voedingsbodem van de Bataafse Republiek met haar parlement vormde. Het is passend dat na meer dan twee eeuwen twee tradities bij elkaar worden gebracht door de bekroning op deze plaats van een standaardwerk over de Nationale Vergadering.

Prof. dr. P. (Pim) Kooij †
Prof. dr. M.P.C. (Manon) van der Heijden
Prof. dr. H. (Henk) te Velde

De juryvergadering vond plaats op 21 maart 2016 te Haarlem en werd voorgezeten door Ir. M.C. (Maarten) van Veen, oud-voorzitter KHMW. Naast de drie hierboven genoemde juryleden waren aanwezig Prof. mr. A. (Arend) Soeteman, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen en Drs. S. (Saskia) van Manen, secretaris (notulen). Pim Kooij die een levendig en belangrijk aandeel in het overleg had, is op 9 augustus jongstleden plotseling overleden.